

Ainevaldkond: SOTSIAALAINED

1. Üldalused

1.1. Valdkonnapädevus

Sotsiaalained on inimeseõpetus, ajalugu ja ühiskonnaõpetus.

Sotsiaalainete pädevusega taotletakse õpilase toimetulekut iseendaga, suutlikkust toimida lähikonnas, valmisolekut ja oskust olla aktiivne ning vastutustundlik kodanik, oskust mõtestada ühiskondlikke suhteid minevikuühiskondades lähtuvalt ajaloolisest kontekstist ja üldinimlikest väärtustest.

Sotsiaalainete õpetamise kaudu taotletakse, et põhikooli lõpetaja:

- 1) tunneb huvi kogukonna, rahva ja maailma arengu vastu, mõistab ühiskonnas toimunud ja toimuvate muutuste põhjusi, tagajärgi ja seoseid;
- 2) tunneb huvi enda arengu vastu, hindab ennast adekvaatselt, analüüsib oma võimalusi, usub endasse ja kavandab oma tulevikku, võtab eakohase vastutuse oma tuleviku kujundamise eest, väärtustab loovust ja ettevõtlikkust ning arendab endas neid omadusi ja pädevusi;
- 3) austab demokraatiat ja inimõigusi, teab oma õigusi ja kohustusi, järgib seadusi, üldinimlikke väärtusi ja üldtunnustatud käitumisnorme, kujundab oma arvamuse ning on vastutustundlik ja aktiivne ühiskonnaliige, on lojaalne Eesti riigile;
- 4) valdab infootsimise meetodeid, hindab kriitiliselt allikate usaldusväärsust ja teabe sisu; väärtustab teaduspõhist maailmapilti ja kujundab enda seisukoha;
- 5) aktsepteerib inimeste individuaalseid erinevusi, kultuurilist ja maailmavaatelist mitmekesisust, suhtub neisse sallivalt, kui need pole inimväärikust alandavad või inimsusevastased;
- 6) tunnetab oma rolli Eesti kultuuripärandi hoidja ja kandjana, väärtustab inimkonnakultuuri pärandit ja aktsepteerib kultuurierinevusi;
- 7) hoolib endast ja teistest, järgib tervislikke eluviise, käitub turvaliselt enda ja teiste inimeste suhtes, hoiab keskkonda, on teadlik tarbija.

1.2. Ainevaldkonna õppeaine arvestuslik maht

Ainevaldkonda kuuluvad ajalugu, ühiskonnaõpetus ja inimeseõpetus.

Ajalugu õpitakse alates 5. klassist, inimeseõpetust 2. klassist ning ühiskonnaõpetust 6. klassist. Sotsiaalainete nädalatundide jaotumine kooliastmeti.

I kooliaste

Inimeseõpetus – 2 nädalatundi

II kooliaste

Ajalugu – 4 nädalatundi (1 vabast tunniressursist*)

Inimeseõpetus – 2 nädalatundi

Ühiskonnaõpetus – 1 nädalatund

III kooliaste

Ajalugu – 6 nädalatundi

Inimeseõpetus – 2 nädalatundi

Ühiskonnaõpetus – 2 nädalatundi

*5. klassile on sotsiaalainetes vabast tunniressursist juurde antud üks tund ajaloole, et korraldada aeganõudvamaid õppekääke, osaleda muuseumi- ja arhiivitundides (Mõniste talurahvamuuseum, Võrumaa muuseum, Rahvusarhiiv Noora külalistunnid) ning kutsuda tunnikülalisi (nii uurijaid kui ka mineviku vahetuid tunnistajaid). Ajalooalaste oskuste kujunemisele laotakse põhi just 5. klassis, nt ajas orienteerumine, oskus töötada erinevate ajalooallikatega, funktsionaalne kirjaoskus, küsimuste esitamine ning neile vastamine, informatsiooni hankimine ja selle usaldusvääruse hindamine, koostööoskus ja loovus, ajalooalase sõnavara kasutamine. Ajalooõpetusega alustades lähtutakse huvi äratamisest, õpitava õpilasele tähenduslikuks tegemisest, mida toetab mänguline, aktiivse tegevuse keskne, arutelu- ja lugudepõhine käsitlus. Õpitakse märkama ja ära tundma minevikujälgi – ajalooallikaid – ja mõistma, et ajalugu ongi meie kõigi ühine lugu. Niipalju kui võimalik toetatakse koduloolisele ainestikule ja külastatakse ajaloolisi paiku. Üha globaliseeruvamas maailmas on oma juurte ja identiteedi sügavam mõistmine ja tunnetamine kasvava tähtsusega. Eestimaa kaugosa aga ka Euroopa Liidu piiri äärses kandina on Võrumaal olnud läbi ajaloo eriline tähendus. Üks lisatund ajaloo võimaldab mitmekülgsemat ja sügavamalt õpiprotsessi ning aitab piirkonna kultuurilugu ja ajalugu enam fookusesse tõsta ja väärtustada.

1.3. Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming

Sotsiaalainetes käsitletakse inimese ja ühiskonna toimimist minevikus ning tänapäeval. Sotsiaalainete vahendusel kujundatakse Kääpa Kooli õpilastes oskusi näha ühiskonna arengus põhjuse tagajärje seoseid ning teha teadlikke valikuid, lähtudes ühiskonnas kehtivatest väärtustest ja moraalinormidest. Õppe vältel kujundatakse õpilastes tahet toimida kõlbelise ja vastutustundliku ühiskonnaliikme ning isiksusena.

Sotsiaalainete pädevusega taotletakse õpilase toimetulekut

iseendaga (intrapersonaalne: eneseusaldus, eneseregulatsioon, eneseanalüüs, empaatia, autonoomia ja vastutus) - enesemääratluspädevus;

lähikonnas (interpersonaalne: suhestumine, osalus ja turvaline kohanemine erinevates sotsiaalsetes kontekstides) - sotsiaalne pädevus;

ühiskonnas (institutsionaalne: poliitika, valitsemine, riik, vabakond, turg, meedia jt ühiskonnaelu korraldamise vormid) - kodanikupädevus.

Kodanikuks olemist määratletakse kui võimet tegutseda vastutustundliku kodanikuna ja osaleda ühiskonnaelus.

Õppe korraldamisel lähtutakse Eesti riikliku iseseisvuse tunnustamisest, eesti kultuuri traditsioonide, Euroopa ning maailma kultuuri ja teaduse põhisaavutuste väärtustamisest ning riikliku õppekava üldosas sätestatud põhimõtetest.

Ajalugu õppides omandavad õpilased kultuuriruumis orienteerumiseks olulisi teadmisi oma kodukoha ja maailma minevikust ning kultuuripärandist. Aine vahendusel suunatakse õpilane teadvustama, analüüsima ja kriitiliselt hindama ning tõlgendama minevikus aset leidnud sündmusi ja protsesse, nende omavahelisi seoseid ja seoseid tänapäevaga ning ajaloo sündmuste erineva tõlgendamise põhjusi. Ajalooõpetus kujundab oskust mõista minevikunähtuste mõjul toimuvat arengut.

Inimeseõpetus lõimib õppesisu kõigis kooliastmes, toetades õpilase toimetulekut iseendaga, eakaaslaste hulgas, peres, kogukonnas ja ühiskonnas. Inimeseõpetuse eesmärk on toetada õpilase sotsiaalsete ja emotsionaalsete oskuste arengut, õppides tundma ennast, kujundama vastutustundlikult oma suhteid, olema terviseteadlik, aus, hooliv ja õiglane. Inimeseõpetuse kaudu kujundatakse esmased teadmised ja hoiakud sotsiaalsest võrdsusest, võrdväärsest ning naiste ja meeste võrdõiguslikkusest.

Ühiskonnaõpetuses omandavad õpilased teadmised, oskused ja hoiakud ühiskonnas toimimiseks ning vastutustundlike otsuste tegemiseks. Õppeaine üldeesmärk on luua eeldused aktiivse kodaniku kujunemiseks ja ühiskonna sidususe tugevdamiseks. Kõik sotsiaalvaldkonna ained on toeks, et õpilasel areneks suutlikkus analüüsida oma käitumist ja selle tagajärge, sobival viisil oma tundeid väljendada, aktsepteerida inimeste erinevusi ning arvestada neid suheldes; ennast kehtestada, seista vastu ebaõiglusele viisil, mis ei kahjusta enda ega teiste huve ega vajadusi.

Sotsiaalvaldkonna õppeainete kaudu õpitakse tundma ning järgima ühiskondlikke väärtusi, norme ja reegleid, omandatakse teadmisi, oskusi ja hoiakuid sotsiaalselt aktsepteeritud käitumisest ning inimeste vastastikustest suhetest, mis aitavad kaasa tõhusale kohanemisele ja toimetulekule perekonnas, eakaaslaste hulgas, kogukonnas ning ühiskonnas. Omandatakse teadmisi majandusest, tööturust, maksundusest, õpitakse tegema otsuseid rahatargalt ja vastutustundlikult. Sotsiaalainete kaudu kujundatakse alusmaailmavaatelse mitmekesisusega arvestamiseks ning valmisolek dialoogiks erineva maailmavaate esindajatega. Sotsiaalainetes käsitletavate õppeteemade kaudu kujundatakse õpilastes esmane valmisolek märgata ebavõrdsust ühiskonnas ja aidata kaasa võrdõiguslikkuse, sh soolise võrdõiguslikkuse edendamisele. Valdkonnasisese lõiminguga taotletakse, et õpilane areneks terviklikuks isiksuseks, kes suhtub endasse ja teistesse positiivselt, arvestab kaasinimesi, lähtub oma tegevuses üldinimlikest väärtustest ning märkab ja mõistab ühiskonnas toimuvat. Kõigi sotsiaalvaldkonna õppeainete seisukohalt on tähtis koostööoskus ja töötamine rühmas. Õpilane omandab tõhusad oskused ja valmisoleku ühiskonnaellu sekkuda ja olla edukas elukestvas õppes ja tööturul. Õppesisu valib aineõpetaja arvestusega, et kooliastmeti kirjeldatud teadmised, oskused ja hoiakud, üld- ja valdkonnapädevused ning õpitulemused oleksid saavutatavad.

1.4. Õpilastes kujundatavad üldpädevused

Sotsiaalvaldkonna õppeainete õppimise kaudu toetatakse kõigi Kääpa Kooli õppekava üldosas kirjeldatud üldpädevuste arengut õpilastel.

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Sotsiaalainete õppimine arendab suutlikkust hinnata inimsuhteid ja tegevusi üldkehtivate moraalinormide ja eetika seisukohast; tajuda, analüüsida ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, ühiskonnaga, loodusega, oma ja teiste maade ja rahvaste kultuuripärandiga ning nüüdiskultuuri sündmustega; väärtustada kunsti ja loomingut ning kujundada ilumeelt; hinnata üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi, väärtustada inimlikku, kultuurilist ja looduslikku mitmekesisust; teadvustada oma väärtushinnanguid ja arvestada nendega otsuste langetamisel; olla salliv ja koostööaldis ning panustada ühiste eesmärkide saavutamisse. Sotsiaalainete õppimine toetab Kääpa Kooli väärtuskasvatuse alusprintsipiide teadvustamist ning nende põhimõtete järgimist. Kõik sotsiaalained süvendavad lugupidavat suhtumist erinevatesse maailmavaatelistesse tõekspidamistesse. Inimeseõpetus ning usundiõpetus toetavad väärtussüsteemide mõistmist, mõtete, sõnade ja tunnetega kooskõlas elamist, oma valikute põhjendamist ning enda heaolu kõrval teiste arvestamist. Oskus seista vastu keskkete normide rikkumisele ning sotsiaalse õigluse ja eri soost inimeste võrdse kohtlemise põhimõtete järgimine on üks õppekava üldeesmärke, mille kujundamisel on suurem rõhk ühiskonnaõpetusel ja inimeseõpetusel.

Tutvumine erinevate kultuuride ja religioonidega kujundab lugupidavat suhtumist erinevatesse maailmavaatelistesse tõekspidamistesse. Mineviku tundmine aitab meil mõista tänapäeva maailma, selgitab konfliktide tagamaid ja kultuurilist mitmekesisust. Välismaalastega suhtlemisel läheb vaja teadmisi ja oskusi eri kultuuri(de)st. Mõni käitumisviis võib osutada teises kultuuris ebaviisakaks või suisa sobimatuks.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Sotsiaalainete õppimine kujundab suutlikkust ennast teostada; toimida aktiivse, teadliku, abivalmi ja vastutustundliku kodanikuna ning toetada ühiskonna demokraatlikku arengut ja Eesti riiklikku iseseisvust; teada ja järgida ühiskondlikke väärtusi ja norme; austada erinevate keskkondade reegleid ja ühiskondlikku mitmekesisust, religioonide ja rahvaste omapära; teha koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides; aktsepteerida inimeste ja nende väärtushinnangute erinevusi ning arvestada neid suhtlemisel.

Enesemääratluspädevus. Sotsiaalainete õppimine arendab suutlikkust mõista ja hinnata iseennast, oma nõrku ja tugevaid külgi; analüüsida oma käitumist erinevates olukordades; käituda ohutult ja järgida tervislikke eluviise; lahendada suhtlemisprobleeme. Pädevuse kujundamist toetab peamiselt inimeseõpetus, ent rahvusliku, kultuurilise ja riikliku enesemääratluse kujundajana teisedki valdkonna õppeained. Ajalugu toetab rahvusliku, kultuurilise ja riikliku enesemääratluse kujundamist. Enesemääratluspädevust toetab olukord, kui õpetaja suunab õpilasi oma õpitud või sooritud reflekteerima: mida ma õppisin, mis mul hästi õnnestus, mida pean veel harjutama. Õpetaja saab enesemääratluspädevust toetada tunni refleksioonifaasi aruteludega, aga eri ülesannete eel selgitades, mida õpime, mis kriteeriumidest lähtume. Siis on samad

kriteeriumid hiljem õpilasele aluseks enesehindamisel – kas eeldatav tase või areng saavutati või mitte. Tagasivaated eesmärkide saavutamisest saab teha ka pikema teema või õppeperioodi lõpul. Ainevaldkonnas seondub enesemääratluspädevus empaatiaülesannetega, kus tuleb püüda mõelda kellegi teise positsioonilt lähtuvalt, võttes arvesse olukorra, milles tegutsetakse.

Õpipädevus. Sotsiaalainetes õpitakse tundma tõhusaid õpistrateegiaid. Sotsiaalainete õppimine arendab suutlikkus organiseerida õppekeskkonda individuaalselt ja rühmas ning hankida õppimiseks, hobideks, tervisekäitumiseks ja karjäärivalikuteks vajaminevat teavet; planeerida õppimist ja seda plaani järgida; kasutada õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades; seostada omandatud teadmisi varemõpituga; analüüsida oma teadmisi ja oskusi, motiveeritust ja enesekindlust ning selle põhjal edasise õppimise vajadusi. Näiteks võib õppida kirjutama arutlust hindamisjuhendi alusel, koostada abistavaid skeeme ja jälgida, kas kirjapandud tekst sisaldab kriteeriumides nõutud argumente, näiteid, kas teksti ülesehitus on loogiline, teemakohane ja vigadeta. Jätkuülesandena võiks analüüsida kaaslaste kirjutist ja tuua esile selle tugevad ja nõrgad küljed. Samuti võib õppida suunatult juhendi alusel allikatekste, kaarte, pilte, karikatuure või statistilisi andmeid analüüsima. Kui õpilasele anda ette sammud, mida ta eeldatavaks soorituseks peab tegema, õpib ta oma tegevust kavandama ja teadlikult õppima.

Suhtluspädevus. Sotsiaalainetes luuakse tingimused, et õppijail kujuneks suutlikkus ennast üheselt mõistetavalt, asjakohaselt, argumenteeritult, põhjus-tagajärg seoseid esile tuues, väljendusrikast keelt kasutades ja viisakalt väljendada, sh teksti kujul ning kaartide, karikatuuride, skeemide, jooniste ja tabelite abil. Oma seisukohtade kujundamist, esitamist ja põhjendamist harjutatakse kõikide ajaloo- ja ühiskonnaõpetuse probleemide käsitlemisel. Kriitilise mõtlemise kujundamine eeldab pidevat tööd eri liiki tekstidega, sh originaaldokumendid kui ka arvamused. Sõnavarapädevus eeldab mõistete tundmaõppimist ja nende kontekstis kasutamise oskust. Luuakse tingimused, et kujuneks oskus koostada esitlusi ning eri liike tekste (näiteks arutlused, kõned, referaadid, uurimistööd jt), kasutades korrektset viitamist, kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili. Lisaks emakeelsele eneseväljendusele toetatakse võõrkeelset eneseväljendust, nt rahvusvahelise projektitöö: osalemisega õprännetes või partnerkoolide külalisi võõrustades (kooli ja Võru linna tutvustus võõrkeeles, rühmatööd rahvusvahelistes gruppides jms).

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus. Sotsiaallained kujundavad õpilastes suutlikkus kasutada matemaatikale omast keelt, sümboleid, meetodeid koolis ja igapäevaelus. Inimkonna ajalugu õppides luuakse sotsiaalainetes tingimused, et õppijad mõistaksid inimkonna kultuuri- ja teadusloo kujunemislugu ning oskaksid näha ajaloosündmuste ja eri ajajärgude mõju kultuuri- ja teadusloole. Esile tõstetakse loodusteadusliku maailmapildi kujunemislugu. Olulisel kohal on eri ajastute tingimuste mõistmine, mis soodustas loovust, uuendusmeelsust ja uusi tehnoloogiaid. Sotsiaalainetes õpitakse näidete varal mõistma loodusteadust ja tehnoloogia tähtsust, teaduse ja tehnoloogiaga seotuid piiranguid ja riske ning mõju igapäevaelule, loodusele ja ühiskonnale.

Ettevõtlikkuspädevus. Sotsiaalne õppimisega kujuneb suutlikkus ideid luua ja ellu viia, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades, oskus märgata probleeme ja neis peituvaid võimalusi, aidata kaasa probleemide lahendamisele. Samuti areneb oskus seada eesmärged, koostada lühi- ja pikaajalisi plaane, neid tutvustada ja ellu viia. Sotsiaalainete õppimisel toetatakse ja väärtustatakse valmisolekut, võimekust ning oskust realiseerida (sh reageerida loovalt, uuendusmeelselt ja paindlikult muutustele ning võtta arukaid riske) ühistegevusi ning suutlikkust tulemuste eest vastutada. Ettevõtlikkuspädevust saab arendada ajaloos silmapaistnud isikute elulugude tundmaõppimisega. Arutleda saab teemal, mis omadused peavad olema inimesel, kes on kindlustanud endale koha ajaloos. Karjääri planeerimist saab tutvustada eri aegade ametite ja elualade ning selleks valmistumise kaudu. Keskajal tuli meistriks saamiseks läbida õpipoisi ja selli aeg, kuid mõnda ametit õpiti kauem – miks? Huvitav on küsimus, kuidas tõid ühiskondlikud muutused esile uued ametid, mis elualade esindajad ja milliste omadustega inimesed olid edukad.

Digipädevus. Sotsiaalne õppimisega areneb suutlikkus kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvus ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui ka kogukondades suheldes; leida ja säilitada digivahendite abil infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust; osaleda digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel; kasutada

probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhelda ja teha koostööd erinevates digikeskkondades; olla teadlik digikeskkonna ohtudest ning osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti; järgida digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus. Ajaloos saab koostada ajajoont ja kanda sinna sündmusi, täita või täiendada kaarte, kasutada muuseumide või kunstigaleriide digitaalseid andmebaase jt elektroonilisi andmekandjaid.

1.5. Õppekava läbivad teemad

Üldpädevuste saavutamist toetab läbivate teemade tähenduslik käsitlemine ning valdkonnaüleselt õppeainete eesmärgipärane lõimimine teistesse valdkondadesse kuuluvate õppeainetega. Selle tulemusel toetatakse noore inimese mitmekülgset kujunemisprotsessi, suutlikkus rakendada oma teadmisi ja oskusi erinevates olukordades, kujundada oma väärtushoiakuid ja -hinnanguid ning võimalus omandada ettekujutus ühiskonna kui terviku arengust.

Läbivad teemad on üld- ja valdkonnapädevuste, õppeainete ja ainevaldkondade lõimingu vahendiks ning neid arvestatakse koolikeskkonna kujundamisel. Läbivad teemad on aineülesed ja käsitlevad ühiskonnas tähtsustatud valdkondi ning võimaldavad luua ettekujutuse ühiskonna kui terviku arengust, toetades õpilase suutlikkust oma teadmisi erinevates olukordades rakendada.

Läbivate teemade õpe realiseerub eelkõige:

- 1) õppekeskkonna korralduses – kooli vaimse, sotsiaalse ja füüsilise õppekeskkonna kujundamisel arvestatakse läbivate teemade sisu ja eesmäärke;
- 2) aineõppes – läbivatest teemadest lähtudes tuuakse aineõppesse sobivad teemakäsitlused, näited ja meetodid, viiakse koos läbi aineüleseid, klassidevahelisi ja ülekooolilisi projekte. Õppeainete roll läbiva teema õppes on lähtuvalt õppeaine taotlustest ja õppesisust erinev, olenevalt sellest, kui tihe on ainevaldkonna seos läbiva teemaga;
- 3) valikainete valikul – valikained toetavad läbivate teemade taotlusi;
- 4) läbivatest teemadest lähtuvas või õppeaineid lõimivas loovtöös – õpilased võivad läbivast teemast lähtuda selle loovtöö valikul, mida tehakse kas iseseisvalt või rühmatööna;
- 5) korraldades võimaluse korral koostöös kooli pidaja, paikkonna asutuste ja ettevõtete, teiste õppe- ja kultuuriasutuste ning kodanikuühendustega klassiväliselt õppetegevust ja huviringide tegevust ning osaledes maakondlikes, üle-eestilistes ja rahvusvahelistes projektides.

Õpetuses ja kasvatuses käsitletavat läbivad teemad on:

1) elukestev õpe ja karjääri kujundamine – taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvast õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema sobivaid haridus- ja tööalaseid valikuid;

2) keskkond ja jätkusuutlik areng – taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele. Kujuneb arusaam inimese, kultuuri ning sotsiaalse keskkonna vastastikustest seostest; mõistmine, et keskkonnaprobleemid on seotud sotsiaalarengu probleemidega. Kujuneb arusaam, et eluolu on pidevas muutumises ja enamiku muutuste põhjusteks on inimene ise (oma soovide ja vajadustega), aga unustada ei saa ka inimesest sõltumatuid põhjusi (nt kliima muutumisest tingitud). On ka vahepealseid: ühe inimrühma mõju teisele (nt said indiaanlastest, kelle valged preeriasse ajasid, karjakasvatajad ja uljad ratsanikud, kuid enne olid nad olnud põlluharijad).

3) kodanikualgatus ja ettevõtlikkus – taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust, tunneb end ühiskonnaliikmena ning toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele;

4) kultuuriline identiteet – taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumisladi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis. Teemad: kristlus, reformatsioon, araabia kultuur ja selle mõju, islam, ristisõdadega kaasnenud kultuurimõjud,

katoliiklik kultuurimõju Eestile, keskaegne Tallinn. Türklaste sissetungiga kaasnenud kultuurimõjud (köverad mõõgad, rõivad, kohv, türgi muusika), renessanss, maadeavastused ja eurooplaste maailmapildi järsk avardamine. Paljud kirjandusteosed ei ole ajalugu tundmata mõistetavad.

5) teabekeskond ja meediakasutus – taotletakse õpilase kujunemist teadlikuks ja analüüsivaks inimeseks, kes tajub ja teadvustab adekvaatselt ümbritsevat teabekeskonda, suudab meediamaailma sisu ja allikaid kriitiliselt analüüsida ja kasutada, tunnustab autorlust, oskab luua kvaliteetset meediasisu, arvestades oma eesmärke ja ühiskonnas omaks võetud suhtlemise norme, ning toimib turvaliselt ja vastutab oma käitumise eest end ümbritsevas teabekeskonnas. Varauusaja temaatika võimaldab käsitleda nt reformatsiooni mõju inimestevahelise kommunikatsiooni muutumisele, sh ajakirjanduse teket (trükikunsti sünni ja sellega kaasnenud muutused). Inimestevahelise kommunikatsiooni areng. Kodukant - Kääpa muinasajal, kiviaja asulakoht, muistne maalinnus.

6) tehnoloogia ja innovatsioon – taotletakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas. Tehnoloogia kiire areng uusajal, eriti materiaalses sfääris (industrialiseerimine, raudtee, telegraaf, fotograafia jpm), kajastab ning põhjustab nihkeid kultuuris, töökspidamistes ja maailmapildis. 5.-6. klass: maaharimise kui elatusala kasutuselevõtt, metallide kasutuselevõtt, tehnilised leiutised ja avastused.

7) tervis ja ohutus – taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele;

8) väärtused ja kõlblus – taotletakse õpilase kujunemist kõlbliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.

1.6. Õppe kavandamine ja korraldamine

Kääpa Kool väärustab nüüdisaegset õpikäsitus, kus õpitegevus on õppijakeskne, toetab õpimotivatsiooni hoidmist ja õpilaste kujunemist julgeiks, loovaiks ja kriitiliselt mõtleivateks ühiskonnaliikmeteks ning kes väärtustavad elukestvat õpet.

Õppetegevust kavandades ja korraldades teevad õpetajad koostööd, seejuures:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üld- ja valdkonnapädevustest, kooliastme lõpuks taotletavatest teadmistest, oskustest ja hoiakutest ning õpitulemustest ja kooli õppekavas sätestatud õppesisust, kooliastmete õppe ja kasvatus eesmärkidest ning lõimingust teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) arvestatakse didaktika nüüdisaegsete käsitluste ja ainevaldkonnas toimunud arenguga, võetakse arvesse kohalikku eripära ning muutusi ühiskonnas;
- 3) toetatakse lõimingut valdkonna sees, õppeainete vahel ja õppekava läbivate teemadega, arendatakse õpilaste teadmisi, oskusi ja hoiakuid;
- 4) rakendatakse mitmekesisid ja kombineeritud õppemeetodeid ning aktiivsust, loovust, koostööd ja tagasisidet soodustavaid õppetegevusi, kujundatakse õpiharjumusi ja -oskusi;
- 5) arvestatakse õpilaste eelteadmisi, huvisid, individuaalseid eripärasid ja -võimeid, kasutatakse diferentseeritud sisu ja sobivat pingutust nõudvaid ülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud ja õpilasele tähenduslikku käsitlust, reageeritakse õpiraskustele ning pakutakse õpiabi;
- 6) taotletakse mõõdukat ja ühtlaselt jaotuvat õpikoormust, mis soodustab motivatsiooni ning jätab aega puhkuseks ja huvitegevuseks;
- 7) tegeldakse probleemikeskselt ja kogemuspõhiselt eluliste nähtuste ja olukordadega, seostatakse oskusi igapäeva elu ja jätkuõpingutega.

Õppetegevuse kaudu laiendatakse ainevaldkonna teadmisi ja kujundatakse oskusi. Ajalooõpetus on valdavalt uurimispõhine, kasutatakse esmaseid ja teiseseid allikaid. Kõikides sotsiaalvaldkonna ainetes tuleb lisaks põhiteemadele käsitleda ka ühiskonnas aset leidvaid muutusi ning kasutada õppe ilmestamiseks näiteid ümbritsevast elust. Paikkondlikust eripäras tulenevalt on Kääpa Koolis erinevate sotsiaalainete tundidesse lõimitud võru keelt ja pärimuskultuuri.

1.7. Hindamine

Hindamisel lähtutakse Kääpa Kooli õppekava üldosas olevast hindamise korraldusest ja hindamise kriteeriumidest. Hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi suuliste vastuste, sh esituste ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust ainekavades taotletavatele õpitulemustele ning õpilase individuaalseid iseärasusi ja mõtlemise arengut.

Hoiakute ja väärtuste kohta (nt huvi tundmine, tähtsuse mõistmine, väärtustamine, vajaduste arvestamine, reeglite järgimine) antakse tagasisidet. **Kirjalikke ülesandeid** hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata. **Aineteadmisi ja -oskusi ning hoiakuid** hinnates on põhirõhk kujundaval hindamisel. **Õpitulemusi** hinnates kasutatakse mitmekesiseid ja õpitulemustega vastavuses olevaid vorme, mis sisaldavad suulisi, kirjalikke ja praktilisi ülesandeid. Hindamismeetodite valikul arvestatakse õpilaste vanuselisi iseärasusi, individuaalseid võimeid ning valmisolekut ühe või teise tegevusega toime tulla. Praktiliste tööde puhul hinnatakse mitte ainult tulemust, vaid ka protsessi kulgu.

Ainealaste teadmiste ja oskuste kõrval antakse tagasisidet ka üldpädevuste arengu ning väärtushoiakute ja -hinnangute kujunemise kohta. Hoiakute kujunemisele antakse tagasisidet suunavate ja toetavate sõnaliste hinnangute abil. Selleks rakendatakse nii **diagnostilist, kujundavat kui ka kokkuvõtvat hindamist**, mida esitatakse nii sõnaliste hinnangute kui ka numbriliste hinnatena. **Diagnostilise hindamise** käigus selgitatakse välja õpilaste eelteadmiste ja oskuste tase, hoiakud, ainealased väärarusaamad ja spetsiifilised õpiraskused, et kavandada järgnevat õppimist ja õpetamist. **Õppeprotsessi käigus** rakendatakse **kujundavat hindamist**, kus õpilane saab suulist ja kirjalikku tagasisidet oma õpitulemuste saavutamise taseme ning tugevuste ja arenguvõimaluste kohta. **Kokkuvõttev hindamine** toimub üldjuhul õppeperioodi või mahuka õppeteema lõpul, et kontrollida nii õppetöös püstitatud eesmärkide saavutamist kui ka riikliku õppekavaga sätestatud õpitulemuste saavutatust. **Õppeteema kokkuvõttev hinne** võib kujuneda õppeperioodi jooksul toimunud hindamise tulemusena, seejuures arvestatakse, et hinnatel võib sõltuvalt töö mahust olla erinev kaal. Väärtustatakse osalemist kodanikualgatuslikes ettevõtmistes, osalemist ainevõistlustel ja olümpiaadidel.

Ajaloo hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi tähtsamate ajalooühtumuste ja -nähtuste analüüsi nõudvate ülesannete kaudu. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, selle tõlgendamist ja võrdlemist, kommenteerimist ning usaldusväärse üle otsustamist. Arutluse puhul hinnatakse kirjutise vastavust teemale, ajastu- ja teemakohaste faktide teadmist, võrdlemist, seoste loomist ja järelduste tegemise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist põhjendatud argumentide toel.

Inimeseõpetuses hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi ning nende seostamise oskust. Õpilase hoiakuid ja väärtushinnanguid mõõdetakse ja tagasisidestatakse vaatluse, õpilase antud hinnangute ja otsustuste ning juhtumianalüüsi alusel.

Ühiskonnaõpetuses hinnatakse arutlusoskust, erinevate allikate, sh õigustekstide tõlgendamist ja analüüsi, ühiskondlike probleemide analüüsi ja oma seisukoha kujundamise ning selle põhjendamise oskust; aga ka kodanikuvalmidust ja -vastutust ühistevõttes osalemise, ühiskonnaliikmele kohustuslike toimingute, sh vajalike dokumentide täitmise oskuse jt eakohaste ülesannete kaudu. Väitluses hinnatakse oskust kuulata aktiivselt teise poole väiteid ning oskust esitatud väidetele tõenduspõhiste argumentidega vastata.

1.8. Õppekeskkond

Kääpa Koolis kujundatakse sotsiaalainete õppimist toetav õppekeskkond viisil, kus luuakse kultuuritundlik, üksteist austav, kaasav, vastastikku hooliv ja toetav, turvaline, kiusamis- ja vägivallavaba õppekeskkond, mis rajaneb usalduslikel suhetel, sõbralikkusel ja heatahtlikkusel ning kus märgatakse ja tunnustatakse õpilase pingutusi ja õpiedu. Aktsepteeritakse erinevate seisukohtade olemasolu, arutletakse nende üle ning hinnatakse neid, lähtudes allikatest, tõenduspõhistest faktidest ning demokraatliku ühiskonna aluspõhimõtetest.

Kääpa Kool viib sotsiaalainete õpet läbi õppekeskkonnas, kus on mööbli ümberpaigutamise võimalus liikumist eeldavateks tegevusteks nagu paaris- ja rühmatööd, dramatiseeringud, rolli- ja õppemängud;

internetiühendus nii õpetajal kui ka õpilastel, digitehnoloogia ning audiovisuaalsete esitluste ja videoühenduse kasutamise võimalused.

Sotsiaalainetes kasutatakse ainekava toetavaid õppematerjale ja -vahendeid ning kohtumisi erinevate valdkondade ja organisatsioonide esindajate ja vilistlastega. Nt Võrumaa Kaitseliit, Kuperjanovi jalaväepataljon, Töötukassa karjäärispetsialistid, Lõuna-Eesti Haigla, Võru Instituut, Võru Noorte Nõustamiskabinet

Kääpa Kool korraldab õpet väljaspool klassiruumi. Olulisel kohal on kooliümbruse, Võru linna ja Võrumaa erinevate paikade kasutamine õpikeskkonnana. Õpitakse tundma kultuurimälestisi (kirikud, linnused ja linnamäed, kääpad jt). Lisaks viiakse õppetööd läbi mäluasutustes (arhiivides ja muuseumides), ettevõtetes ja ametiasutustes, nt Võrumaa erinevates muuseumides, Vastseliina linnuses, Võru kohtumajas, Võru vallamajas, Tallinna vanalinnas, Kadrioru lossis, Toompea lossis, raamatukogudes jne.

Kääpa kool kasutab õppetöös erinevaid ainekava eesmärke toetavaid õppematerjale ja -vahendeid, nt Eesti Vabariigi põhiseadus; ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioon; ÜRO lapse õiguste konventsioon; ajalooatlased, kontuur- ja seinakaardid; allikakogumikud, käsiraamatud, erialased teatmeteosed; elulooraamatud ja teabekirjandus; auvised, digitaliseeritud andmebaasid ja arhiivid; illustratiivne pildimaterjal (fotod, karikatuurid); IKT-põhised õppematerjalid; ajalehed ja ajakirjad; statistilised ja metoodilised materjalid.